

Destekleme ve Yetiştirme Kurslarının TEOG Bağlamında Sosyal Bilgiler

Öğretmenlerinin Görüşlerine Dayalı Olarak İncelenmesi¹²

The Analysis Of The Support And Training Courses Based On The Views Of The Social Sciences Teachers In The Context Of The TEOG

Uğur CANPOLAT

Ministry of National Education, Turkey

ugurhoca35@gmail.com

Mehmet KÖÇER

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Turkey

mehmetkocer@nevsehir.edu.tr

Öz

Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş sistemi olarak bilinen TEOG, Türkiye’de 8.sınıf öğrencilerinin bir üst basamak olan ortaöğretime geçişi için uygulanan ortak sınavlardan oluşan bir sistemdir. TEOG kapsamında açılan Destekleme ve Yetiştirme Kursları ise öğrencilerin, bu sınavda sorumlu olduğu derslerle ilgili kazanımların aktarılması konusunda eksiklerinin tamamlanmasını hedeflemektedir. Bu araştırmanın amacı, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokullarda yürütülen Destekleme ve Yetiştirme Kurslarının, kurslarda görev alan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda incelemektir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni benimsenmiştir. Araştırmanın katılımcılarını 2014-2015 eğitim öğretim yılında Eskişehir ili merkez ve ilçelerinden ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenen 15 Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme ile toplanmış ve veriler içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir. Veri toplama aracı ile ilgili uzman görüşünden yararlanılmış, gerekli düzenlemeler yapılarak araştırmaya başlanmıştır. Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler öğretmenleri genel olarak kursları yararlı bulduklarını ancak kursların yeni başlaması ve dershanelerin devam etmesi nedeni ile kurslara öğrenci katılımının az olduğunu; velilerin ve öğrencilerin bu kurslar hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını vurgulamışlardır.

¹ Research paper, Received: 25.11.2016 Accepted: 30.01.2017

² Bu makale 28-29 Nisan 2016’da Denizli Pamukkale Üniversitesi’nde düzenlenen 5. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu’nda bildiri olarak sunulmuştur.

Ayrıca, öğretmenler kursa katılım sağlayan öğrencilerde olumlu, rahat bir iletişim ortamının kurulmasından dolayı göreceli olarak ders ve sınav başarısının arttığını ve öğrencinin sosyal gelişimine katkı sağladığını da belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Destekleme ve Yetiştirme Kursu, MEB, Sosyal Bilgiler, TEOG

Abstract

TEOG, also known as the System for Transition from Primary Education to Secondary Education, is a system consisting of common exams applied to 8th grade students in Turkey for transition to the next stage, secondary education. The Supporting and Training Courses active within the framework of TEOG target at completing any possible insufficient gains of students in terms of the courses they are responsible for. The purpose of this research is examination of the Supporting and Training Courses in secondary schools reporting to the Ministry of National Education within the framework of the opinions of their Social Studies teachers. Phenomenology pattern, which is a qualitative research method, has been adopted in this study. The participants are Social Studies teachers determined with the method of criterion sampling from the center and districts of Eskişehir province in 2014-2015 academic year. The data of the research has been collected with semi-structured negotiations, and the data were analyzed via content analysis. Research has been started by making necessary arrangements after benefiting from an expert opinion about data collection tools. Social Studies teachers have underlined, as a result of the examination, that they find courses useful in general, however that participation of students is little because they have just started and private teaching institutions are still active; and that parents and students are not adequately informed about the courses. Furthermore, the teachers specified that course and examination success showed a relative increase in attending students because of the positive and comfortable communication environment, and that these courses also contribute to the social development of the student.

Keywords: The Supporting and Training Courses, MoE, Social Studies, TEOG

Giriş

TEOG, Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2013-2014 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulamaya başladığı "Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş" sistemidir. Bu sistem, yurt içi ve yurt dışında bakanlığa bağlı kurumlarda bulunan 8. sınıf öğrencilerinin bir üst eğitim kurumuna geçmesi için uygulanmaktadır. Bu uygulamaya göre ortaokulların 8. sınıflarında Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji [Fen Bilimleri], Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, Yabancı Dil dersleri için dönemsel olarak yapılan sınavlardan, iki yazılısı olan derslerden birincisi, üç yazılısı olan derslerden ikincisi olmak üzere Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğüne [ÖDSGM] her dönem Merkezi Ortak Sınavlar [MOS] yapılmaktadır. Bu sınavlarda o döneme ilişkin Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] tarafından ilan edilen öğretim programlarında sözü edilen derslere ilişkin kazanımlar esas alınmaktadır. Bu sınavlardan elde edilen puanlar ile öğrencilerin 6, 7 ve 8. sınıflardaki yılsonu başarı puanlarının da hesaplanmasıyla bu iki veri birleştirilerek öğrencinin, ortaöğretim kurumlarına başvurması için gerekli olan Yerleştirmeye Esas Puanı [YEP] hesaplanmaktadır. Böylece öğrenciler elde ettiği puanıyla başarı sıralamasına girerek puanına uygun bir okula yerleştirilmektedir (MEB, 2015).

İyi bir YEP' e sahip olmak isteyen öğrencilerin MOS' a yönelik olarak çalışması ve sınav konularına yönelik eksiklerini gidermesi gerekmektedir. Bu konuda MEB, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında öğrenim görmekte olan ya da ortaöğretim kurumlarından mezun pozisyonda bulunan öğrencilerin bilgi eksikliklerini gidermek, yeteneklerini geliştirmek, derslerde başarılarını artırmak ve sınavlara hazırlanmalarına destek olmak amacıyla Nisan 2004'te "Milli Eğitim Bakanlığı Öğrencileri Yetiştirme ve Sınavlara Hazırlama Kursu Yönergesi" ni çıkarmıştır. Ancak 6528 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile eğitim sisteminde birçok düzenleme ile birlikte özel dershanelerinin dönüşümünün de

gerçekleştirilmiş olması nedeniyle yönergeyi tekrar düzenlemiştir. Bu yönerge incelendiğinde MEB belirlediği esaslar çerçevesinde özel kurumlara olan ihtiyacı ortadan kaldırmak veya en asgari düzeye indirmek, eğitimde fırsat eşitsizliğini ortadan kaldırmak adına kendine bağlı okullarda eğitim gören ile mezun olan istekli öğrencilere yönelik olarak “Destekleme ve Yetiştirme Kursları” açılması kararını almıştır. Buna göre öğrencilerin ve velilerin isteği üzerine MEB’ in yayınladığı haftalık ders çizelgesinde belirtilen derslerden kurs açmak için yeterli kursiyer sayısına ulaşılması, o dersi yürüten öğretmenin kurs vermek istemesi gibi gerekli şartlar sağlanması karşılığında ücretsiz kurslar açılabilecektir (MEB, 2014). Sınavlara yönelik çalışmak isteyen ve sözü edilen derslere yönelik eksiklikleri olan öğrenciler için bunun bir fırsat olabileceği düşünülebilir.

Destekleme ve Yetiştirme Kurslarının açılması ile birlikte TEOG sistemindeki MOS’ a yönelik ortaokullarda Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Yabancı Dil, Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük, Sosyal Bilgiler gibi dersler önem kazanmıştır. Ortaokul öğrencilerinin, ortaöğretime geçişi sürecinde geleceğini etkileyecek derslerden biri de Sosyal Bilgilerdir. Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleşmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (MEB, 2005). Sosyal Bilgiler, MEB ilköğretim kurumları haftalık ders çizelgesine göre ortaokul 5, 6 ve 7. sınıflarda okutulan bir derstir. 8. sınıfta ise Sosyal Bilgiler dersi yerine Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi yer almaktadır. Tarih dersi, “Geçmişteki olayları inceleyen ve kayıt eden bir disiplindir” biçiminde tanımlanmaktadır (Erdem, 1990, s. 36). Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi ise, tarih disiplini içerisinde

Türkiye Cumhuriyeti' ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek amacıyla tasarlanmış bir derstir (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı [TTKB], 2010).

Destekleme ve Yetiştirme Kurslarının günümüzde eğitim sürecinin bir parçası olduğu görülmektedir. Kurs sürecinin etkililiği, öğrencilerin mesleki gelişimi doğrudan etkileyeceği düşünülebilir. Bu etkililiği sağlamanın koşulu eğitimdeki “geri bildirim” unsurunun harekete geçirilmesi ile gerçekleşebilir (Sönmez, 2003). Sisteme geri bildirim sağlanması, sistemdeki problemlerin onarılmasını sağlamaktır (Baykul, 1999, akt: Atılgan, 2014, s.352). Bu bağlamda alanyazın çalışmaları incelendiğinde daha çok TEOG sistemine yönelik yapılan araştırmalar gözlenmektedir. Özkan ve Özdemir' in (2014), yaptığı çalışmada; TEOG sistemine dair öğretmenlerin bu sistem hakkında olumlu ve olumsuz görüşlere sahip oldukları, TEOG sisteminin eğitimde fırsat eşitsizliği konusunda sakınca taşıdığı, telafi sınavlarının gerekli oluşu, bireyselleştirilmiş eğitim planı uygulanan öğrencilere yönelik seviyelerine uygun bir sınav uygulanmaması gibi bir takım araştırma verileri ortaya atılmıştır. Ayrıca doğrudan Destekleme ve Yetiştirme Kurslarına yönelik olarak son dönemde bazı çalışmalarda ortaya konulmuştur. Ünsal ve Korkmaz'ın (2016) Destekleme ve Yetiştirme Kurslarının işlevlerine yönelik çalışmalarında, öğretmenlerin kurslarda daha çok anlatım ve soru cevap tekniklerine yer verdiği, materyal olarak ta testlerin ve soru bankalarının kullandığı görülmektedir. Ayrıca öğretmenler, kurslardan aldıkları ek puanları ve maddi getirilerini olumlu olarak karşılamakta; öğrenciler açısından da ders ve sınav başarılarını artırma, sınavlara hazırlama ve soru çözme tekniklerini geliştirmesi açısından katkı sağladığını vurgulamaktadır. Bir diğer çalışma ise Göksu ve Gülcü'nün (2016) ortaya koyduğu çalışmadır. Bu çalışmanın sonuçlarına göre, öğretmenler kursların ekonomik getirilerinin olması, öğrencilerin eksik öğrenmelerini gidermeye yönelik tekrarların yapılmasını sağlamak, öğrenmeyi pekiştirmek amaçları ile kursa geldiklerini belirtmişlerdir. Kursa katılım

sağlayamayan öğretmenlerin iş yoğunluğu ve aileyle vakit geçirmek istedikleri için kurslara katılım sağlamadıklarını dile getirmişlerdir. Araştırmaya göre kurslar, soru çözmeye ve sınav odaklı yürütülmektedir. Kurslardaki en önemli sorun materyal eksikliğidir. Kurslardan ücret alınmaması kursların önemsenmemesine neden olmuştur. Kurslarda öğrencilerin istediği öğretmenden ders alabilmelerinin ders başarısını olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir. Ayrıca araştırmada kurslarda devam sorunu yaşanmakta ve bunun engelleyebilmek adına ödül sisteminin etkili kullanılmasının gerekliliğine vurgu yapılmaktadır.

Sonuç olarak ülkemizde milyonlarca öğrenci bir üst basamağa geçişte TEOG sisteminden etkilenmektedir. Bundan etkilenen öğrencilerin Destekleme ve Yetiştirme Kurslarına katılım sağladıkları görülmektedir. Yakın bir zamanda uygulanmaya başlamış olan bu sistemin ve kursların bir takım eksikliklerin olması olasıdır. Bu sürecin temel yapıtaşlarından biri olan Sosyal Bilgiler/T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi penceresinden bakılarak girdileri ve süreci yakından takip etmek, bu sorunlara çözümler üretebilmek; bu sistemin, hedeflerine ulaşabilmesi konusunda yapılacak düzenlemelere ışık tutacaktır. Bu bağlamda araştırmanın bu yönde katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, MEB' e bağlı ortaokullarda yürütülen Destekleme ve Yetiştirme Kurslarının TEOG bağlamında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine dayalı olarak incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin;

- Destekleme ve Yetiştirme Kursları hakkındaki genel düşünceleri nelerdir?
- Sosyal Bilgiler/T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük kursuna yönelik öğrenci ve veli tutumları hakkında görüşleri nelerdir?

- Sosyal Bilgiler/T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük kursunda öğrenme-öğretme sürecine yönelik uygulamaları nelerdir?
- Kursların dönem içi derslerden farkı olup olmadığına dair düşünceleri nelerdir?
- Kursların hedeflerine ulaşması konusundaki düşünceleri nelerdir?
- Kurs sürecinde karşılaştığı güçlükler nelerdir?
- Kursların daha verimli olabilmesi için önerileri nelerdir?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın desenine, katılımcıların belirlenmesine, verilerin toplanması ve analizine ayrıca çalışmanın inandırıcılığına yönelik bilgiler yer almaktadır. Yöntemle ilgili bilgilere Tablo 1’ de yer verilmiştir.

Tablo 1

Yöntemle ilgili yapılan çalışmalar

ARAŞTIRMA DESENİ	KATILIMCILAR	VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ	İNANDIRICILIK
<ul style="list-style-type: none">• Nitel araştırma• Olgubilim	<ul style="list-style-type: none">• Ölçüt örnekleme• Eskişehir ilinde TEOG' a yönelik verilen Destekleme ve Yetiştirme Kurslarında görevli en az 3 yıl deneyime sahip 15 Sosyal Bilgiler öğretmeni	<ul style="list-style-type: none">• Yarı yapılandırılmış görüşmeler• İçerik analizi• Nivo veri analizi programı	<ul style="list-style-type: none">• Uzman incelemesi

Araştırma Modeli

Destekleme ve Yetiştirme Kurslarının TEOG bağlamında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine dayalı incelenmesini amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Creswell (2009) nitel araştırmalar bir olguyu anlamlandırabilmek, onu yorumlayabilmek adına yapılan öznel bir çalışma olarak belirtmektedir. Bu nedenle

araştırmaya nitel bakış açısıyla yaklaşmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden biri de fenomenoloji yani olgubilimdir (Patton, 2014). “Olgubilim, farkında olduğumuz fakat derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olamadığımız olgulara odaklanmaktadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.78). Olgubilim araştırmalarında amaç, kişilerin yaşanmış deneyimlerine yer vermektir (Creswell, 2015). Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kurslarla ilgili deneyimlerine yer vermek destekleme ve yetiştirme kurslarındaki süreci anlamaya olanak tanıyabilir. Bu nedenle araştırma olgubilim desenine göre tasarlanmıştır.

Çalışma Grubunun Belirlenmesi

Bu araştırmanın çalışma grubunu Eskişehir ili merkez ve taşra ilçelerde açılan Destekleme ve Yetiştirme Kursları merkezlerinde görev yapan 15 Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme göre belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme yöntemindeki temel anlayış önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Ölçüt örneklemede araştırmacı geliştirdiği ölçüte göre araştırmasını yapabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışmada çalışma grubunun belirlenmesindeki ölçüt, Destekleme ve Yetiştirme Kurslarında görevli ve en az 3 yıl mesleki deneyime sahip olan Sosyal Bilgiler öğretmenleridir. TEOG sistemine bağlı yürütülen Destekleme ve Yetiştirme Kursların en son 2013’te uygulanan SBS sistemiyle karşılaştırılması amacıyla çalışma grubuna en az 3 yıl mesleki deneyime sahip öğretmenler dahil edilmiştir. TEOG sisteminde öğrencilerin bir üst basamağa geçişlerinde etkisi olan derslere bakıldığında Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersleri ön plana çıkmaktadır (MEB, 2015). Bu dersleri vermekle sorumlu olan öğretmenler de Sosyal Bilgiler öğretmenleridir (TTKB, 2014). Ölçüte uygun olarak seçilen öğretmenlerin cinsiyet, yaş, mesleki deneyim süresi, görevli olduğu okulun sosyoekonomik düzeyi ile ilgili veriler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Katılımcıların özellikleri

	Cinsiyet	Yaş	Mesleki deneyim süresi (MEB)	Görevli olduğu okulun sosyoekonomik düzeyi	Çalıştığı yer merkez/ilçe
Ayten Öğretmen	K	46	23 yıl	Üst	Merkez
Buse Öğretmen	K	45	23 yıl	Üst	Merkez
Hilal Öğretmen	K	45	23 yıl	Üst	Merkez
Merve Öğretmen	K	32	8 yıl	Alt	İlçe
Yakup Öğretmen	E	48	28 yıl	Üst	Merkez
Veysel Öğretmen	E	43	19 yıl	Orta	Merkez
Kenan Öğretmen	E	42	19 yıl	Orta	Merkez
Ahmet Öğretmen	E	41	17 yıl	Orta	Merkez
İsmail Öğretmen	E	36	15 yıl	Orta	Merkez
Tugay Öğretmen	E	43	19 yıl	Alt	Merkez
Hüseyin Öğretmen	E	37	14 yıl	Alt	Merkez
Asım Öğretmen	E	35	13 yıl	Alt	İlçe
Mahmut Öğretmen	E	32	8 yıl	Alt	Merkez
Yavuz Öğretmen	E	27	3 yıl	Alt	İlçe
Umut Öğretmen	E	26	3 yıl	Alt	İlçe

Bu tabloya göre araştırmaya katılan öğretmenlerin 11' i erkek 4' ü kadındır. 20-30 yaş aralığında 2 öğretmen, 31-40 yaş aralığında 5 öğretmen, 41-50 yaş aralığında 8 öğretmen araştırmaya katılım sağlamıştır. Bunun yanında öğretmenlerin 4' ü 3-10 yıl mesleki deneyime sahipken, 7' si 11-20 yıl, 4' ü 20 yıl üzeri mesleki deneyime sahiptir. 4' ü ilçede 11' i il merkezinde çalışmaktadır. Öğretmenlerin görevli olduğu kurs merkezleri incelendiğinde 4' ü üst sosyoekonomik düzeye, 4' ü orta, 7' si alt sosyoekonomik düzeye sahip öğrencilerin devam ettiği okullarda görev yapmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Destekleme ve Yetiştirme Kurslarının TEOG bağlamında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine dayalı olarak incelenmesini amaçlayan bu çalışmada veriler nitel araştırmaların doğasına uygun olarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşmeler ile toplanmıştır. Nitel

araştırmalarda en sık kullanılan görüşmedir. Görüşmelerle insanların bir konuya ilişkin zihninden nelerin geçtiğini, bakış açılarını, deneyimlerini, duygularını ve algılarını ortaya çıkaran bir yöntem olduğu söylenebilir (Bogdan ve Biklen 1992; Patton, 2014). Bu doğrultuda görüşme sorularına ilişkin alan yazın bilgilerine ve uzman görüşüne başvurulmuştur. Sorular üzerinde önerilen düzeltme ve eklemelerin yapılmasının ardından taslak görüşme formu oluşturulmuştur. Pilot çalışma kapsamında iki sosyal bilgiler öğretmeni ile görüşme yapılmıştır. Pilot görüşmedeki verilerin dökümü yapılmış anlaşılmayan soru maddeleri düzeltilerek görüşme sorularına son biçimi verilmiştir. Pilot görüşme verileri araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Görüşme öncesinde öğretmenlere yaşları, görevli oldukları okulların sosyoekonomik düzeyi, mesleki deneyimleri üzerine sorular yöneltilmiştir.

Görüşme sorularına son hali verildikten sonra Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Valilik Makamınca araştırma için gerekli resmi izinler alınmıştır. Daha sonra Destekleme ve Yetiştirme Kursu veren Sosyal Bilgiler öğretmenleri belirlenmiş ve öğretmenlerden araştırmaya katılım konusunda görüşülmüştür. Öğretmenlere araştırmanın amacı ve kapsamı ile ilgili bilgiler verilmiş bilgilendirme metni taraflarına okunmuş gönüllü olarak katılımları sağlanmıştır. Görüşmelerin ses kayıt cihazı ile kaydedileceği öğretmenlere bildirilmiştir. Görüşme ortamının rahat bir ortam olması için araştırmacı gerekli çabayı sağlamıştır. Araştırmacı, derinlemesine bilgi edinmek için ek bilgiler vermeleri ve örneklendirmeleri konusunda talepte bulunmuştur. Görüşmeler 2014-2015 eğitim-öğretim yılında haziran ayında yapılmıştır.

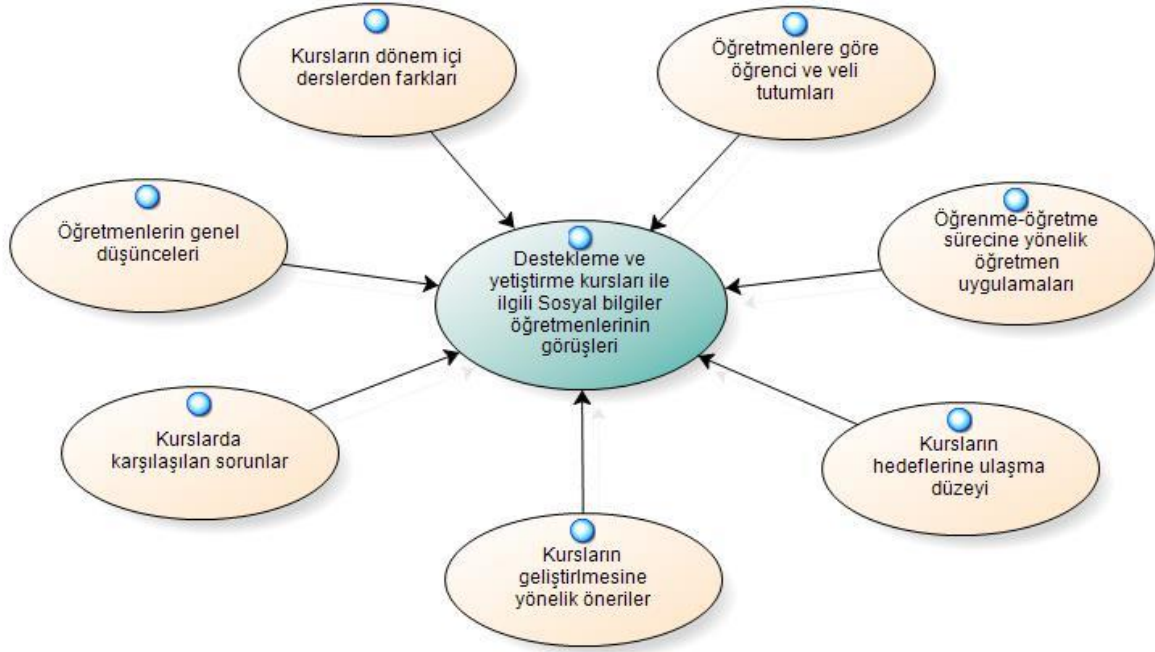
Araştırma verilerinin çözümlenmesinde içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. İçerik analizinde, veriler içindeki saklı bilgiler ortaya çıkarmaya çalışılır. Bulgular okuyucunun anlayacağı şekilde yorumlanır. Veriler içindeki anlamlı bölümler kodlanır. Bu kodlar kategoriler (temalar) aracılığıyla sınıflandırılarak tümevarımsal bakış açısıyla veriler çözümlenir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu bağlamda araştırmacılar dijital ses kayıt cihazıyla

topladığı verileri bilgisayar ortamına aktarmış ve yazılı forma dökmüştür. Bu süreçte katılımcılara birer kod isim verilmiş, doğrudan alıntılara yer verilerek kaydedilmiştir. Araştırmacı elde ettiği verileri ilk olarak kodlara ve temalara ayırmış daha sonra genel kategoriler oluşturmuştur.

Araştırmacıların veri analizi sırasında birden fazla uzmanın yer almasına üçgenleme analistleri adı verilir (Patton, 2002, akt: Meriam, 2013). Glesne (2012) tarafından analiz çeşitlemesi olarak da belirtilmiştir. Bu çalışmada inandırıcılığı arttırmak için üçgenleme analistleri uygulaması yapılmıştır. Kod ve temalara ayrılan 15 veriden biri 1 alan uzmanı ve 1 yöntem uzmanı tarafından NVİVO veri analizi programı kullanılarak kodlanarak incelenmiştir. Araştırmacılar ile alan ve yöntem uzmanı kodlamaları karşılaştırarak görüş ayrılığı olan konular belirlenmiştir. Araştırmacılar ve uzmanlar görüş ayrılığı yaşanan konularda tartışarak incelenen görüşme metnindeki tüm kodlamalarda görüş birliğine varılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde öğretmenlerle yapılan görüşmelere dayalı olarak elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Araştırma bulguları yapılan analizler sonucunda yedi başlık altında toplanmıştır. Bu başlıklara Şekil 1’ de yer verilmektedir.

Şekil 1. Destekleme ve Yetiştirme Kursları ile İlgili Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri

Öğretmenlerin Genel Düşünceleri

TEOG Destekleme ve Yetiştirme Kursları hakkında olumlu/yararlı ve olumsuz/yetersiz düşüncelere sahip öğretmenler bulunmaktadır.

Olumlu/yararlı düşünen öğretmenler; fırsat eşitliği sağlaması, öğrencilerin akademik katkılarına başarı sağlaması, öğretmenler üzerindeki olumsuz imajı kaldırması, kazanım eksikleri için gerekli ortamı sağlaması, ilgili öğrencilere olumlu etkisi, iyi niyetli bir çaba olması nedeni ile kursların yararlı olduğunu belirtmişlerdir.

Veysel Öğretmen, kursları yararlı bulmakta; kursların fırsat ve imkan eşitliği sağladığını ve öğretmenler üzerindeki olumsuz imajı kırdığını düşünmektedir. Bu düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir: “*Dershaneler, kırsal kesime ulaşamazken bu kurslar ulaşıyor. Ders ve sınav başarısını arttırıyor. Halkın gözünde okullardaki öğretmenlerin dershane öğretmenlerine göre yetersiz algısı vardı. Bence bunu kurslarla kırdık.*” Buse Öğretmen ise, kazanım

eksikliklerini giderici ortamı sağladıklarını ve devamlılık sağlayan öğrencilerde akademik başarıyı arttırdığını şu sözleri ile vurgulamaktadır: *“Ders başarıları geçen yıllara göre arttı. Sonuçta test çözdürüyoruz, tekrar yapıyoruz. Gerekli sınıf düzenini sağlıyoruz. Özellikle devamlılık gösteren öğrencilerin sınav netleri haliyle artıyor.”*

Bazı öğretmenler; alt yapı eksikliği olması, devamsızlık sorunu, öğrencilerde tam katılımın sağlanamaması, özel kursların çekiciliğinin devam etmesi, kursların etkili planlanamaması, ilgili öğrencilerin kursu talep etmemesi yönünde kursların yetersiz/olumsuz olduğunu belirtmişlerdir.

Kursları alt yapı eksiklikleri açısından yetersiz bulan Kenan Öğretmen her öğrencinin kurslara katılım sağlayamamasının eşitsizliğe neden olduğunu düşünmektedir. Düşüncelerini *“İyi niyetli bir çaba ancak alt yapı eksiklikleri var. Yeterince verimli değil. Bütün öğrenciler katılmadığı için eşitsizlik olduğunu düşünüyorum”* şeklinde belirtmiştir. Tugay Öğretmen ise, *“Dershaneler olduğu için kurslar cazip gelmedi.”* şeklinde görüşü ile özel kursların çekiciliğinin devam ettiğini ifade etmektedir. Yakup Öğretmen ise, kursların etkili bir şekilde planlamasının yapılmadığını bu konuda devamsızlıkların yaşandığını şu sözleri ile ifade etmektedir:

Bakanlık olsun, idare olsun bu işte biraz geç kaldılar. Ekim gibi kurslara kayıt alıyorlar. Eğer bu kurslar verilecekse haziranda bu iş yapılabilir. Kursların gecikmesi ve elimizde doğru düzgün programların olmayışı öğrenciyi veliyi dershaneye çekti. İyi öğrenciler gitti. Kurslar açılınca da diğer öğrenciler geldi. Hedefi olmayan öğrencilerdi bunlar. Devamsızlıkta yaptılar. Özellikle bu nedenle bu sene ilk dönem kursların pek te yararı olmadığını düşünüyorum.

Genel olarak bakıldığında öğretmenlerin kurslara olumlu baktıkları, fırsat ve imkan eşitliğini sağlaması açısından kursları yararlı buldukları görülmektedir. Ancak bazı öğretmenler kurslara yönelik birtakım altyapı eksikliklerinin bulunduğunu, dershanelerin devam etmesi ve kurslarla ilgili planlama sorununun yaşanmasının süreci olumsuz yönde etkilediğini fırsat ve imkan eşitliğini tam olarak sağlayamadıklarını ifade etmişlerdir.

Öğretmenlere Göre Öğrenci ve Veli Tutumları

Öğretmenlere göre TEOG Destekleme ve Yetiştirme Kursları hakkında öğrenci ve velilerin olumlu ve olumsuz tutumlara sahip oldukları görülmektedir.

Bazı öğretmenler öğrencilerin kurslar hakkında olumlu tutumları olarak sınavlara hazırlık için iyi bir alternatif olarak görmektedir. Aynı zamanda kursların başarıyı artırdığı ve buna bağlı olarak kurslara olan ilginin artmasını sağladığını da dile getirmiştir. Bu konuda Kenan Öğretmen, “*Öğrenciler, kursları sınava hazırlanmak için alternatif olarak görüyorlar, olumlu bakıyorlar*” görüşündedir. Umut Öğretmen ise, kursların öğrencilerde başarının artmasını sağladığını ve bu durumun ilgilerini arttığını, olumlu bir tutumu ortaya çıkardığını düşünmektedir. Düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir: “*Bir grup öğrencim devamlı kursa katıldı. Ders başarıları orta seviyedeki bu öğrenciler ki özellikle soru sormaya çekinen ve bazı hedefleri olanlardı. Kursa geldikçe ders başarıları ve sınav başarıları arttı. Bu başarı hissi kurslara olan ilgiyi arttırdığını düşünüyorum. Kursun son gününde bile okuldaydılar.*”

Bazı öğretmenler ise öğrencilerin kurslar hakkında olumsuz tutumları olduğunu düşünmektedir. Araştırma bulgularına bakıldığında olumsuz tutum olarak; T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin ezbere yönelik, soyut ve zor bir ders olarak algılanması, sayısal derslerin sözel derslere göre öncelikli görülmesi, sınavı geçmek için çalışılması gereken zorunlu bir ders olarak algılanmasıdır. Bu konuda Merve Öğretmen, yaptığı sınıf içi gözlemlerden hareketle İnkılap Tarihi dersini öğrencilerin “*Zor bir ders, ezbere yönelik, temelleri zayıf, soyut bir ders*” olarak gördüklerini düşünmektedir. Hüseyin Öğretmen ise, “*Sayısal derslerde katılım çok yoğun, sözel derslere katılım az. Dersimizi önemsiz görüyorlar.*” şeklindeki görüşü ile sayısal derslerin sözel derslere göre kurslarda daha ön planda olduğunu düşünmektedir. Öğrencilerin zorunlu olarak kursa katıldıklarını bu nedenle olumsuz tutuma sahip olduklarını düşünen Ahmet Öğretmen ise, görüşünü şu sözlerle ifade

etmektedir: *“Öğrencilerin mantığı şu, sınavda işimi görsün. Ezberleyeyim geçeyim yeter düşüncesinde. Günü kurtarıyor. Bir Sosyal, Tarih için demiyorum tüm derslerde de bence böyle. Bu mantıkta geldikleri için TEOG biter bitmez kurslara olan katılım düşüyor.”*

Öğretmenler, kurs girdilerinin başka bir ögesi olan velilerin olumlu ve olumsuz tutumlara sahip olduklarını belirtmişlerdir. Araştırma bulgularına bakıldığında velilerin kurslar hakkında olumlu tutumlarının oluşmasında; aile ekonomisine olumlu katkıda sağlaması, iyi bir alternatif olması, fırsat eşitliği sağlaması etkilidir. Bu konuyla ilgili olarak Buse Öğretmen *“Okul aile birliği başkanı hanımefendi kızına ders aldırды bizim yetiştirme kursundan. Çok faydalı gördü veli. Ne kadar güzel ücretsiz yapıyorlar! Hem öğrencilere özel ders gibi materyal veriyorlar. Biz bundan çok memnun kaldık”* diye görüşünü belirtmiştir. Kenan öğretmen ise fırsat ve imkan eşitliğine vurgu yaparak, *“Bilinçli ve ekonomik seviyesi düşük olan bir veli elbette ki çocuğunu kursa yolluyor. Ekonomik açıdan iyi bir fırsat iyi bir alternatif oluşturuyor. Özel kursun saati 100 lira civarı bundan herkesin faydalanması mümkün değil.”* şeklinde görüşlerini ifade etmektedir.

Bazı öğretmenlere göre velilerin kurslar hakkındaki olumsuz tutumları şu şekildedir: Ailelerin bilinçsizliği, ailelerin eğitime karşı ilgisizliği, özel kursların daha faydalı görülmesidir. Bu konuda Umut Öğretmen ise; velilerin ilgisizliği ve bilinçsizliğine vurgu yaparak *“Tarladaki yetiştirdiği otun, sebzenin çocuğundan daha kıymetli olduğunu düşündüğüm velilerimiz var. Kurslara çocuklarını göndermiyorlar”* görüşünde bulunmuştur. Diğer bir açıdan Hilal Öğretmen, özel kursların veliler tarafından daha faydalı bulunduğunu bu nedenle kurslara olan tutumun olumsuz olduğunu düşünmektedir. Düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir: *“Veliler özel kursa gidip ücret ödeyince daha faydalı olduğunu düşünüyor. Hal bu ki aynı konuyu işliyoruz. Ama veli imkanı varsa destekleme kursuna değil özel kursa gönderme çabasında.”*

Öğretmenlere göre bilinçli ve hedefleri olan velilerin ve öğrencilerin kurslara katılım sağladıklarını, kurslara önem verdiklerini ancak bilinçsiz ve isteksiz olanların kurslara katılım sağlamadıklarını ifade etmişlerdir. Velilerin ve öğrencilerin sayısal derslere, sözel derslere göre daha fazla önem verdiklerini, sınavların bitmesinden sonra kurslara katılımın azaldığını görülmektedir.

Öğrenme-Öğretme Sürecine Yönelik Öğretmen Uygulamaları

Öğretmenlerin kurs sürecinde öğrenme-öğretme sürecine yönelik uygulamaları incelendiğinde farklı ve benzer uygulamalara sahip oldukları görülmektedir.

Öğretmenler kurs sürecinde düz anlatım, soru cevap, drama, proje tabanlı öğrenme, istasyon tekniği, eğitsel oyunlar gibi yöntem ve teknikleri uygulamışlardır. Harita, kavram haritası, akıllı defter, ders notları, kazanım testleri, çalışma kâğıtları, yardımcı kaynaklar, pano, tablolar, grafikler, şemalar, deneme sınavları, yerküre, videolar, filmler, gazeteler, web siteleri, sunular gibi kaynaklardan yararlanmışlardır. Not tutturma, test çözme, test çözüm stratejisi kazandırma, bilgi yarışmaları gibi diğer uygulamalara da yer vermişlerdir. Ayten Öğretmen, *“Haritamız vardı konuya göre değişik. Küremiz vardı. Yine akıllı tahta da video, film gibi görsel olarak, işitsel olarak bir takım kaynakları kullanmaya çalıştık çocuklara. Onun dışında çocuklara test soruları hazırladık. Soru-cevap, sözlü anlatım sınıfta işte bilgi yarışması şeklinde o şekilde bir çalışma yaptık.”* diyerek yaptığı uygulamaları belirtmiştir. İsmail Öğretmen ise proje tabanlı öğrenmeye yer verdiğini belirterek şu ifadelerde bulunmaktadır: *“Ben kursta daha çok proje tabanlı eğitim uyguluyorum. Aslında her düzey öğrenci proje tabanlı eğitimle tüm eksikliğini giderebilir. Bunu uyguluyorum kursta %90 başarı elde ettiğimi düşünüyorum. Ayrıca akıllı tahtayı kullandım. MEB vitaminden yararlandım. Soru cevap tekniğini çok uyguladım diyebilirim.”* Yine öğrenme ve öğretme sürecine yönelik olarak Asım Öğretmen; test çözümü, soru cevap yöntemi gibi konularda diğer öğretmenlerle

benzer bir öğrenme öğretme süreci uygularken drama/canlandırma yöntemine de çalışmalarına yer vermiştir. Bu konuda *“Test ağırlıklı gittik. Düz anlatımla soru üzerinden konuları işledim. Harita kullandım. Bilgisayarımı getirdim. Drama/canlandırma yaptık. Soru ve cevapla kurslarımızı yürüttük.”* biçiminde görüşlerini ifade etmiştir.

Öğretmenlerin kurs sürecinde farklı materyallerden ve yöntemlerden yararlanmalarına karşın daha çok düz anlatım ve soru cevapla ders işlediklerini ve test çözümüne ağırlık vererek sınav odaklı bir anlayış gösterdikleri görülmektedir.

Kurslarının Dönem İçi Derslerden Farkları

Öğretmenler, TEOG Destekleme ve Yetiştirme kurslarında uygulanan derslerin dönem içi derslerden farklı olduğunu belirtmektedir.

Öğretmenler kursların dönem için derslerden farkı olarak aktif öğrenmeye teşvik edici olması, esnek ders saatleri, daha samimi, sıcak, rahat iletişim kurulabilecek ortam, sınıf dışı etkinlikler, daha fazla uygulamaya dönük etkinlikler, bilinçli istekli öğrencilerin olması, eksik kazanımların giderilmesi için gerekli ortamın oluşması, birebir öğrencilerle ilgilenme fırsatı, sınıf mevcutlarının daha az olması, eğlenceli ders atmosferi gibi durumların olduğunu dile getirmişlerdir. Bu konuda sınıf dışı etkinliklere yer verdiğini dile getiren Ahmet Öğretmen, *“Çocuklar daha hareketli, ortam sıcaktı. Dersleri bazen dışarıda işledik. Teneffüsler esnekti. Oyun havasında test çözdük, dersler hızlı geçti.”* diye görüşünü belirtmiştir. Buse öğretmen ise sınıf mevcutlarının az oluşuna ve olumlu bir iletişim ortamının oluştuğuna vurgu yaparak *“Farkı tabii öğrenci mevcutları azdı. Biz öğrencilerle daha rahat birebir ilgilenme fırsatı bulduk. Sınıf ortamında 30 küsur öğrenci var. 30 küsur öğrenci ile ilgilenmek başka 10 kişilik özel bir sınıfla yapmak başka. 40 dakikalık derste ikişer üçer dakika söz hakkı verdik. Yani özel ders sınıfı gibi gerçekleşti.”* şeklinde görüşünü belirtmiştir. Mahmut Öğretmen ise, *“Kursun dersten farkı, müfredat baskısı olmadan çocukları sınava hazırlamak olduğunu*

düşünüyorum. Bu süreçte daha çok birebir ilgilenme fırsatımız oldu. Daha çok söz hakkı verdik.” şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Genel olarak öğretmenler kursların zorunlu program içinde verilen derslerden farklı olduğunu düşünmektedir. Farklı bulmalarını sağlayan durumlar; sınıf mevcutlarının az olması, kurslara katılım konusunda zorunluluğun olmaması ve pasif öğrencilerin aktif olabilmeleridir.

Kursların Hedeflerine Ulaşma Düzeyi

Öğretmenlerin kursların hedeflere ulaşması konusunda olumlu ve olumsuz görüşleri bulunmaktadır.

Kursların hedeflerine ulaşması konusunda olumlu düşünen öğretmenler; kurslara katılım sağlayan öğrenci bazında başarıyı sağlaması, öğrencilerin akademik başarı seviyesini yükseltmesi, öğrencilerin kazanım eksikleri gidermesi, derse ilişkin önyargıların yıkılmasını sağlaması, öğrencilerde olumlu davranış değişiklikleri görülmesi, öğrenciler arasında kaynaşmayı sağlaması gibi özelliklere değinmişlerdir. Kursların hedeflerine ulaşmasına ilişkin görüşlere bakıldığında Tugay Öğretmen, *“Kursta sınıfları karıştırdık. Kaynaşmalarını sağladık. Okulda sınıflar arası kavgaları kırdık. Mesela 7/A sınıfı ile 7/B sınıfı bir olunca birbirlerini tanıma fırsatları buldular. –Ben ondan daha iyi olacağım. Ondan daha iyi not alacağım- dediler. Ders başarılarını çitalarını yükselttiler. Sınıfın iyileri tamda iyi olmadıklarını fark ettiler. Birbirleriyle aralarında rekabet yaşandı, hırs oldu.”* Yine Tugay Öğretmen *“Geçen dönem 40 alan bir öğrencimiz bu dönem 90 aldı.”* diyerek görüşlerini belirtmiştir. Hilal Öğretmen ise, *“Başarı düzeyimiz yükseldi. Girdiğim sınıfların başarı ortalaması 70 puan civarındaydı. 90 puanın üzerine çıkardık. Yazılılarına katkı sağlamış oldu.”* şeklindeki görüşü ile öğrenci başarılarının arttırdığını belirtmektedir.

Diğer bir açıdan ise, olumsuz görüşe sahip Hüseyin Öğretmen kurslara devamsızlıkların yapılması ve ilgisizlik nedeni ile kursların hedefine ulaşmadığını düşünmektedir. Bu konuda

düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir: “Çocukların isteksizliği nedeni ile hedefine kursların ulaşmadığını düşünüyorum. Devamlılık göstermeyen çocuktan hangi başarıyı bekleyebilirsin hocam?”

Bu kursların hedefleri öğrencilerin eksik öğrenmelerini gidermek ve başarısını arttırmaktadır. Öğretmenler, kurslara devamlılık gösteren öğrencilerin hedeflerine ulaşabildiklerini, devamsızlık yapan öğrencilerin hedeflerine katkı sağlamadığı görüşündedir. Kursların öğrencilerin kaynaşmasına, rekabet ortamının kurulmasına ve eksik öğrenmelerin giderilmesine olanak sağladığı görülmektedir.

Kurslarda Karşılaşılan Sorunlar

Öğretmenlerin kurslarda karşılaştığı farklı sorunlar bulunmaktadır. Kurslar hakkında karşılaşılan sorunlar; bakanlık – il – ilçe okul idaresi, öğretmenler, öğrenciler, veliler olarak dört başlıkta toplanabilir.

Bakanlık – il – ilçe okul idaresi yönünden; öğretmen ve öğrenciye verilen angarya görevler, kurs planlaması ile ilgili sorunlar, rehberlik faaliyetlerinin yetersizliği, alt yapı yetersizliği, materyal eksikliği gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır. Öğretmenler yönünden; rehberlik faaliyetlerinin yetersizliği, derslerin yoğunluğu, ulaşım sorunu, ücretli öğretmenlere yarı ücret verilmesi, öğretmenlerin başarısız olarak algılanması gibi sorunlar gözlenmektedir. Öğrenciler yönünden; devamsızlık nedeni ile kursların erken kapanması, öğrencilerin evden kaçmak için kursları araç olarak görmeleri, derslerin yoğunluğu, ulaşım sorunu, dersanelere/özel kurslara yönelmeleri gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır. Veliler yönünden ise ailelerin ekonomik sorunları, ailelerin eğitim konusunda bilinçsizliği, kurslardan ücret alınmaması, devamsızlık konusunda ailelerin takipçi olmaması, dersanelere/ özel kurslara yönelmeleri gibi sorunlarla karşılaşılmaktadır. Öğretmenlerin kurslarda karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri incelendiğinde Umut Öğretmen “Başka bir güçlükte okul idaresinin ve ilçe milli eğitimin

verdiği angarya görevler var. 2. dönem sınavlara 1-2 ay kalmış. Öğrenciler derslerden alınıyor tören hazırlıkları yapılıyor. Tiyatro, dans gibi işler 8. sınıfların üzerine yıkılıyor. Hem derslerden geri kalıyorlar hem de kurslara katılabilseler yorgun oluyorlar.” diyerek idari yönden karşılaştığı sorunu belirtirken; Yavuz Öğretmen ise *“Okulumuz taşımali bir okul. 32 öğrencimiz vardı. Köylere gidiş-geliş sorunu olduğundan 15 öğrenci katıldı. Bu sorun mutlaka çözülmeli çünkü eşitsizliğe neden oluyor.”* diyerek öğrencilerin idari açıdan karşılaştığı bir sorunu dile getirmektedir. Tugay Öğretmen ise kendi gözlemlendiği sorunları şu şekilde ifade etmektedir: *“Bazı kurslara öğretmen bulamadılar. Ücretli arkadaşları çağırdılar. Kurs ücretleri iki katına çıkınca bu arkadaşlarda ücretlerini aldılar. Daha sonra bakanlık dedi ki kadrolu öğretmenlere iki katı ücret ödenecek. Ücretli öğretmene ödenen fazla paralar geri alındı. Moral ve motivasyon kalmadı onlarda. Bence eşit ücret ödenebilir. Sonuçta aynı işi yapıyoruz.”* Araştırma bulgularına göre öğretmenler, veliler yönünden de sorun yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Bu konuda Merve Öğretmen, *“Bizim okulumuz ilçenin köyünde yer alıyor. Veliler bilinçsiz. Çocuğu kursa göndermektense tarlaya, çobana götürmeyi tercih ediyor. Çocuğun geleceğini düşünmüyor.”* şeklinde görüşünü dile getirmiştir.

Genel olarak bakıldığında öğretmenler kurslarla ilgili birçok sorun yaşadığını ifade etmişlerdir. Taşımali öğrencilerin ulaşım sorunun olduğu, bazı velilerin bilinçsiz olduğu, öğrencilerin derslere ve kurslara ilişkin ön yargılarının olduğu, planlamaların yapılmasında sorunların yaşandığını, rehberlik faaliyetlerinin yetersiz kaldığı, idarelerin sınav öncesinde öğrenci ve öğretmenlere angarya görevler verdiği ve velilerin kurslarda çocuklarını takip etmemelerinin sorun yarattığı görülmektedir.

Kursların Geliştirilmesine Yönelik Öneriler

Öğretmenler kursların geliştirilmesi ve daha verimli olabilmesine yönelik araştırmada bazı öneriler getirmişlerdir. Öğretmenlerin kurslar hakkındaki önerileri; il, ilçe, okul idare baskısı olmaması, kurs merkezinin alt yapı sorunlarının çözülmesi, kurs için velilerden ücret alınması, MEB tarafından gerekli tüm kaynaklar sağlanması, basın yayım yoluyla halka kursların önemi anlatılması, ders ücretlerinin arttırılması, seviye gruplarının oluşturulması, öğrenci ve öğretmenlerin ulaşım sorununun çözülmesi, kursların yapılacağı günü öğretmenin belirlemesi, ücretli öğretmenlere oryantasyon uygulanması, kursların öğretmen ve öğrenci için özendirici hale getirilmesi, tüm sınavların MEB tarafından yapılması, her ay gerçeğe uygun denemeler yapılması, animasyon, çizgi film gibi dikkat çekici farklı materyallerin üretilmesi gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırma verilerine bakıldığında öğretmenlerin TEOG Destekleme ve Yetiştirme Kursları ile ilgili önerilerine örnek olarak; Umut Öğretmen, *“Eğer bu kurslar kazanım eksiklerini kapatacaksa, dershanelerin yerini alacaksa MEB kendi ders kitapları ile yetinmemelidir. Tüm Türkiye’de tek bir ders kitabı okutulmalı soru bankaları, denemeler, özet çalışma kâğıtları gibi tüm materyaller okullara dağıtılmalı kasım ve nisan aylarındaki TEOG sınavları gibi her ay okullar tatil edilip birer deneme uygulanmalıdır”* diye görüşünü ifade etmiştir. Kenan Öğretmen, *“Milli Eğitimin daha iyi bir planlama yapması, daha özendirici bir hale getirmesi daha iyi olur. Okullarda alt yapı çalışmalarının tamamlanması, akıllı tahtalar gibi daha iyi olur. Öğretmenlere bir oryantasyon bu işin ciddiyetini anlamamıza yardımcı olur”* diye görüşünü ifade etmiştir. Mahmut Öğretmen ise, *“Kurslar ücretli olmalı. Öğretmenler istedikleri materyalleri öğrencilere kurs için aldırabilmeli. Milli Eğitim, kursların materyal sorununu çözmeli. Öğretmen yerine tüm sınavları MEB uygulamalı ve kurslara yönelik özel yaptırımlar disiplin yönetmeliği oluşturulmalı.”* şeklinde düşüncelerini belirtmiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırma verileri incelendiğinde öğretmenler genel olarak kursları yararlı bulduklarını ancak bazı yönleriyle yetersiz/olumsuz bulduklarını vurgulamışlardır. Kursların yeni başlaması, dershanelerin ülke genelinde devam etmesi, velilerin ve öğrencilerin ilgisizliği, doğru bir planlama yapılmadan kursların başlaması, kursların geç başlaması, kursların ücretsiz olması gibi sebeplerin kursa katılımı ve ilgiyi azalttığı Sosyal Bilgiler öğretmenleri tarafından vurgulanmıştır. Diğer yandan öğretmenler, kursların sadece şehir merkezlerinde değil, ilçelere hatta köylere kadar gitmesini, sınıf mevcutlarının az olmasını, buna bağlı olarak oluşan rahat, samimi ve sıcak ortamda etkili bir iletişimin kurulabilmesini ve eğitimde fırsat eşitliğini büyük ölçüde sağladığını vurgulamışlardır. Sosyal Bilgiler öğretmenleri kursların bu yönleriyle öğrencilere hem sosyal beceriler kazandırdığını hem de özgüven ve akademik başarı açısından olumlu katkı sağladığını vurgulamaktadır.

Araştırmada alt sosyoekonomik seviyeye sahip okullarda kurslara katılımın, üst sosyoekonomik seviyedeki okullara göre daha fazla olduğu gözlenmiştir. Bunun nedeni üst sosyoekonomik seviyeye sahip ailelerin ekonomik imkanları nedeni ile ücretli özel dersleri/kursları tercih etmesi olabilir. Diğer bir açıdan alt sosyoekonomik seviyedeki ailelerin çocuklarında kurslara katılım daha yüksek olsa da katılım sağlamayan öğrenciler de vardır. Bu ailelerin hayatlarını ikame edebilmelerini sağlayacak ekonomik ürünleri elde edememelerinden dolayı çocuklarını kurslar yerine aileyi geçindirmeye yönelik faaliyetlere yönettikleri ve ayrıca ailelerin bilinçsizlikleri ve akademik anlamda beklentilerinin olmamasından dolayı çocuklarını kurslara yönlendirmedikleri düşünülebilir. Ailelerin bilinçlendirilmesine ayrıca istekli ve akademik beklentilere sahip ekonomik sorunlarla karşı karşıya kalmış çocuklara yönelik bakanlıktan okullara, belediyelerden sivil toplum kuruluşlarına kadar sorumluluğu bulunan kurumların gerekli önlemleri alması gerekmektedir.

Özkan ve Özdemir' in (2014), yaptığı çalışmada; TEOG sisteminin eğitimde fırsat eşitsizliği konusunda sakınca taşıdığı vurgulanmaktadır. Bu çalışmada ise TEOG sistemine yönelik olarak verilen Destekleme ve Yetiştirme Kurslarının bu eşitsizliği ortadan kaldırmaya yönelik bir çalışma olduğu gözlemlenmiştir. Velilerin bilinçsizliği, taşınmalı öğrencilerin kurslarda ulaşım sorunu yaşamaları, kurslarda alt yapı yetersizlikleri ve öğretmenlere göre kurslardan beklenen kalite düzeyine ulaşmaması gibi durumlar fırsat ve imkan eşitliğini olumsuz yönde etkilese de ekonomik ve çevresel faktörlerden dolayı kurs imkanı olmayan özellikle kırsalda ya da şehir merkezlerindeki dezavantajlı bölgelerde yaşayan milyonlarca öğrencinin bu kurslardan faydalanabilmeleri açısından kursların fırsat ve imkan eşitliği sağladığı düşünülebilir. Eksik görülen noktaların onarılması ile kurslar daha verimli ve etkili hale gelebilir.

Ünsal ve Korkmaz' ın (2016) çalışması ile karşılaştırıldığında kurslarda daha çok anlatım ve soru cevap tekniklerine yer verildiği, materyal olarak da testlerin ve soru bankalarının kullanıldığı görülmektedir. Bu çalışmada benzer sonuçlara ulaşılmış, düz anlatım ve soru cevap tekniklerine sıklıkla yer verildiği görülmüştür. Ancak bunun dışında öğretmenler drama, proje tabanlı öğrenme, istasyon tekniği, eğitsel oyunlar gibi farklı yöntem ve teknikleri de uygulamışlardır. Ayrıca materyal açısından da harita, kavram haritası, akıllı defter, ders notları, kazanım testleri, çalışma kâğıtları, yardımcı kaynaklar, pano, tablolar, grafikler, şemalar, deneme sınavları, yerküre, videolar, filmler, gazeteler, web siteleri, sunular gibi kaynaklardan yararlanmışlardır. Bu bakımdan kursların Sosyal Bilgiler öğretmenleri tarafından görsellerle zenginleştirildiği söylenebilir. Özel kurumlarla karşılaştırıldığında temel anlamda yöntem ve teknikler ve materyaller konusunda kursların bazı eksiklikleri bulunmaktadır. Kursların kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmalar yürütülebilir. Göksu ve Gülcü (2016) materyal eksikliğinin önemli bir sorun olduğunu dile getirmişlerdir. Bu çalışmada ise bakıldığında öğretmenlerin önerisi materyal eksiklerinin giderilmesidir. Sosyal

Bilgiler öğretmenleri, MEB tarafından gerekli tüm kaynaklar sağlanması, animasyon, çizgi film gibi dikkat çekici farklı materyallerin üretilmesi ve basılı görsel materyallerin okullara gönderilmesini istemektedir. Bu açıdan hazırlanan bu iki çalışma benzer verilerle birbirini desteklemektedir. Eğitim bilimlerinde her yıl yeni yöntemler, teknikler ve materyaller ortaya atılmaktadır. Okullarda ki eksik materyaller giderilebilir, öğretmenlere yöntem-teknik-materyal eğitimleri verilebilir.

Ünsal ve Korkmaz'ın (2016) çalışmasında kursların öğrenciler açısından ders ve sınav başarılarını artırma, sınavlara hazırlama ve soru çözme tekniklerini geliştirmesi açısından katkı sağladığı vurgulanmaktadır. Göksu ve Gülcü (2016) ise, öğrencilerin eksik öğrenmelerini gidermeye yönelik tekrarların yapılmasını sağlama, öğrenmeyi pekiştirme amacıyla öğretmenlerin kurslara geldiklerini dile getirmektedir. Bu çalışmada elde edilen bulgularda benzer sonuçlara ulaşıldığını göstermektedir.

Ünsal ve Korkmaz (2016) ve Göksu ve Gülcü'nün (2016) çalışmalarının ortak noktası, kursların ekonomik açıdan öğretmenlere getiri sağlamasından dolayı olumlu tutuma sahip olmalarıdır. Bu araştırmada ise yine benzer düşüncelerle karşılaşılmaktadır. Ayrıca öğretmenler bu ekonomik getirinin artırılmasını ve ücretli-kadrolu öğretmen ayrımı yapılmaması gerektiğini dile getirmişlerdir.

Ayrıca Göksu ve Gülcü (2016) araştırmalarında kurslarda devam sorunu yaşadığını ve ödül sisteminin getirilmesinin bu sorunu çözeceği düşünülmektedir. Ancak bu tek başına yetersiz kalabilir. Bu çalışmada öğretmenlere göre, kurslardan ücret talep edilmesi, kursların öğrencileri ve velileri kurallarla yükümlülük altına alması ve kursların özendirici hale getirilmesi gibi çalışmaların yapılması bu sorunun çözümünü daha etkili hale getirilebilir.

Milyonlarca öğrenciyi etkileyen, Sosyal Bilgiler öğretmenleri tarafından genel olarak yararlı görülen bu kursların araştırmada belirtilen eksikliklerle ve sorunlarla birçok kurs merkezinde karşılanması olasıdır. Kurslara yönelik öğretmenlerin bazı önerileri bulunmaktadır.

Araştırma bulguları ve araştırma sonucu doğrultusunda TEOG Destekleme ve Yetiştirme Kurslarının daha verimli geçmesi için Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin önerileri incelendiğinde;

- ✓ Kurslar basım yayım yoluyla velilere ve öğrencilere anlatılmalı özendirici hale getirilmelidir.
- ✓ Özellikle taşınmalı olan ve merkezden uzak okullarda öğretmen ve öğrencilerin ulaşım sorunu çözümlenmelidir.
- ✓ Kursların materyal eksiklikleri giderilmelidir. Kurslar için basılı ek materyaller gönderilmelidir.
- ✓ TEOG gibi hedeflere yönelik açılan kurslarda öğretmen ve öğrenci üzerinde başarı endeksli il, ilçe, okul baskısı olmamalıdır.
- ✓ Animasyon, çizgi film gibi dikkat çekici materyallerin üretilmesi kursları daha çekici hale getirebilir.
- ✓ Ücretsiz yapılan çalışmalarda devamlılık sorunu yaşanmaktadır. Bu nedenle kurs için velilerden ücret alınması sağlanabilir.
- ✓ Öğrencilerin sınav kaygılarını azaltmaya yönelik olarak kurslarda gerçek sınav atmosferine uygun ülke genelinde aylık denemeler yapılabilir.

Bu çalışmada öğretmen görüşlerine dayalı olarak TEOG sınavlarına yönelik verilen Destekleme ve Yetiştirme Kursları değerlendirilmiştir. Bu çalışmayı tamamlayıcı nitelikte aşağıda belirtilen çalışmalar yapılabilir.

- ✓ Destekleme ve Yetiştirme Kurslarına yönelik öğretmen, idareci, öğrenci ve veli görüşlerine yönelik çalışmalar yapılabilir.
- ✓ Farklı ülkelerdeki benzer uygulamalar araştırılabilir.
- ✓ Kurslarda uygulanacak yöntem ve tekniklere yönelik deneysel çalışmalara yer verilebilir.

Kaynakça

- Atılgan, H. , Kan, A. ve Dođan, N. (2014). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Baykul, Y. (1999). *İlköğretimde etkili öğretme ve öğrenme öğretmen elkitabı: ilköğretimde ölçme ve değerlendirme*. Isparta. Süleyman Demirel Üniversitesi/MEB.
- Bogdan, R. C. Ve Biklen, S. K. (1992). *Qualitative research for education: An introduction to theory and methods*. Boston: Allyn and Bacon.
- Creswell, J. W. (2009). *Research Desing: Qualitative, Qualitative and Mixed Methods Approaches*. California: SAGE Publications
- Creswell, J. W. (2015). *Nitel araştırma yöntemleri. Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev. Ed.). Ankara: Siyasal Kitabevi. (Orijinal çalışma basım tarihi 2013)
- Erdem, M. (1990). *Sosyal bilgiler öğretimi*. İstanbul: Alkım Yayınevi
- Glesne, C. (2012). *Nitel araştırmaya giriş*. (A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu, Çev. Ed.). Ankara: Anı Yayıncılık. (Orijinal çalışma basım tarihi 1992)
- Göksu, İ. ve Gülcü, A. (2016). Ortaokul ve Liselerde Uygulanan Destekleme Kurslarıyla İlgili Öğretmen Görüşleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 153-171.
- MEB. (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (2014). *Örgün ve Yaygın Eğitimi Destekleme ve Yetiştirme Kursları Yönergesi*, Ankara. Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü.

MEB. (2015). 2015-2016 Öğretim Yılı Ortak Sınavlar e-Kılavuzu.

www.meb.gov.tr/sinavlar/dokumanlar/2015/kilavuz/OrtakSinavlar_E_Klavuz2015_201

6.pdf adresinden 22/10/2015 tarihinde edinilmiştir.

Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (S. TURAN, Çev. Ed.). Ankara: Nobel Yayıncılık.(Orijinal çalışma basım tarihi 2009)

Özkan, M. ve Özdemir, E. B. (2014). Ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin ve öğretmenlerinin ortaöğretime geçişte uygulanan merkezi ortak sınavlara ilişkin görüşleri. *Tarih Okulu Dergisi*, 7(20), 441-453.

Patton, M. Q. (2002). *Qualitative evaluation and research methods* (3. Baskı). CA: SAGE Publications.

Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*.(M. Büyün ve S. B. Demir, Çev. Ed.). Ankara: Pegem Akademi.(Orijinal çalışma basım tarihi 2002)

Sönmez, V. (2003). *Program geliştirmede öğretmen elkitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık.

TTKB. (2010). *Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi 8.sınıf Programı*. Ankara.

Ünsal, S. ve Korkmaz, F. (2016). Destekleme ve Yetiştirme Kurslarının İşlevlerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(12), 87-118.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık

Extended Abstract

TEOG, which stands for “Transition from Primary to Secondary Education” in Turkish, is a system that has been put into practice by the Turkish Ministry of National Education (MoNE) since Academic Year 2013-2014. This system is in use for all eighth grade students in all schools that are connected to MoNE (both in Turkey and abroad). These eighth grade students take tests that measure their knowledge of Turkish, mathematics, science and technology, foreign languages, religion, and the Turkish revolution history and Kemalism. The results of these tests determine the rankings and students are placed to a secondary school based on their scores. In relation to this, the MoNE, within its principles, have decided to offer Training and Support Courses (TaSC) to students registered in schools connected to the ministry in order to eliminate or decrease the need for private educational institutions and also eliminate inequality of opportunities among students. With the start of TaSC, subjects such as Turkish, mathematics, science and technology, religion, foreign languages, the Turkish revolution history and Kemalism, and social sciences, which are taught in relation to the centralized TEOG tests, have gained importance. These extracurricular courses can be considered as an opportunity for those students who are TEOG-oriented and want to study more and get prepared for the TEOG exams.

Millions of students are affected by the TEOG system in their transition to secondary education. It is possible that this system, which has only recently been put into use, has a number of drawbacks. Within the context of social sciences and Turkish revolution history and Kemalism courses -which are parts of the building blocks of the TEOG system- the significance of this study lies in its ability to provide the feedback necessary to follow the input and processes of TaSC closely, be able to produce solutions to TaSC related problems, and redesign the TaSC system to help in reaching its objectives. Therefore, the aim of this study was the investigation of TaSC from the perspectives of social science teachers who

taught these courses within schools connected to MoNE. In relation to this, the study included teachers' opinions on TaSC and students' participation in these courses, activities they used for the teaching/learning process, the problems they encountered, and teachers' ideas on the efficiency of TaSC.

A qualitative research methodology has been followed in this study which aimed to investigate social science teachers' perceptions of TaSC. Analysing social science teachers' experiences of TaSC can enable us to better understand the processes involved in the application of the TaSC system. Therefore, a phenomenological approach has been utilized. The participants were 15 social science teachers who worked in different TaSC centres in Eskişehir city centre and rural areas in the Academic Year 2014-2015. The whole population of teachers fitting this category (social science teachers working in TaSC centres in Eskişehir) was 30. The reason for why the participation rate was not as high as expected was the fact that TaSC had recently been started to be offered at the time and participation in the study was on a voluntary basis. Furthermore, another reason for the limited participation in the study was time and location limitations involved as the nature of qualitative inquiry. Criterion sampling which is a type of purposeful sampling was used to select the participants in this study. Social science teachers with at least three years of experience were included in the participant pool in order to be able to compare TaSC centres connected to the TEOG system with the placement tests which had last been conducted in 2013. The data was gathered from semi-structured interviews and content analysis was used for analysing the data. Triangulation method was utilized in order to increase the reliability of the inductive analysis that is followed in evaluating the data. NVivo qualitative data analysis software was utilized for analysing the data.

The results of the study showed that while social science teachers considered these courses as an endeavour that can reach those students in rural areas and that can increase academic

success; they also noted that these courses have a number of drawbacks which cause inequalities. Teachers reported that while parents and students generally consider these courses as beneficial and as alternatives to private teaching institutions, some parents did not register their pupils to these courses because of economic concerns. Teachers also highlighted that neither students nor parents had enough information about these courses. In addition, in spite of using different methods and techniques, and a variety of materials in their classes; teachers acknowledged that, in general, they designed a teaching environment in which they followed the presentation technique and an approach in which they taught students about test-solving techniques. Teachers considered these courses as more open and encouraging active learning, and allowing more individualized learning opportunities when compared to term-time classes. In terms of academic success, teachers noted that especially students who regularly attend TaSC increased their academic success; those who were shy increased their self-confidence; and between-class student interactions increased. The problems that teachers reported with regards to the TaSC system were grouped in terms of: ministry, city, town, and school administration; and forced labour on both teachers and pupils, problems related to planning of the courses, lack of guidance activities, lack of infrastructure, and lack of materials. It has been concluded that there were a number of problems in relation to teachers such as; the lack of guidance activities in schools, the high number of teaching hours that they had to teach, transportation problems, the fact that substitute teachers got paid half the salary of a regular teacher, and parents' perceptions that teachers were not successful. The problems reported in relation to students were; the early finish of courses due to absence of students, the fact that students saw TaSC as a means to escape home, the high number of classes that they had to attend, transportation problems, and the fact that some students were already registered in private teaching institutions. The problems reported in relation to parents were; economic problems, parents' lack of information about TaSC, offering TaSC for free, parents'

carelessness in following their pupils' attendance in TaSC, and their tendency to register their pupils into private institutions. The suggestions that participants gave were: there should not be pressure on teachers from city, town, and school administrations; infrastructure problems of TaSC centres should be solved; a fee should be charged for students' attendance in TaSC; MoNE should provide all the books and resources for TaSC; the importance of TaSC should be explained to the public through various media; the transportation problems that both teachers and students experience should be eliminated; teachers should have the right to choose on which date to offer the classes they are supposed to teach; there should be an orientation program for substitute teachers, the courses should be promoted more to both teachers and students; every month pilot tests that are similar to the real TEOG exam should be administered in TaSC centres; and materials such as animations and cartoons which can attract students' attention should be prepared.

The analysis of the data that teachers provided suggested that teachers, in general, considered TaSC as beneficial but highlighted that they were insufficient in a number of aspects. It has been noted by social science teachers that interest and attendance in TaSC decreased due to various reasons such as: TaSC had recently started; education in private institutions continued across the country; parents and students' were indifferent to these courses; TaSC started without proper planning, TaSC started to be offered at a time that can be considered late, and TaSC were free of charge. Nevertheless, the teachers also highlighted that TaSC established equal opportunities for students thanks to the fact that these courses were offered not only in city centres but also in towns and even in villages; and that the communication which took place in these environments was relaxed, sincere, and effective because of the small sizes of the classrooms in TaSC. Social science teachers also noted that from these perspectives TaSC had a positive effect since students both developed social skills and increased their academic success and self-confidence. It has been observed that TaSC

participation in schools with lower socioeconomic status was higher than schools with higher socioeconomic status. The reason for this was identified as parents' (who had higher socioeconomic status) preference of private courses to TaSC.

In line with the findings of the study, in order to increase the efficiency of TaSC, these courses should be explained to teachers and students through various media and made more attractive. Teachers and students' transportation problems, especially in those schools which are far from city centres, should be solved. The problem of lack of materials in TaSC should be sorted out. Further printed extra materials should be sent for TaSC. There should be no pressure on teachers and/or students in terms of city, town, and school success index for courses offered to provide support for exams like TEOG. Materials such as animations and cartoons can make these courses more attractive. There problems with students' attendance in courses offered for free. Therefore, there should be a fee that parents should be charged for. Monthly pilot tests in which real exam conditions are created can be administered in TaSC centres across the country once a month in order to decrease students' exam anxiety.